

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 16.7.2007
KOM(2007) 420 lõplik

**KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE,
EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA MAJANDUS- JA
SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**2006. aasta aruanne programmi Tempus
kolmanda etapi kohta**

**KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE,
EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA MAJANDUS- JA
SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**2006. aasta aruanne programmi Tempus
kolmanda etapi kohta**

1. EESSÕNA

Programm Tempus III (2000–2006) keskendub kõrghariduse arendamisele ja kaasaajastamisele 26 partnerriigis Lääne-Balkanil, Ida-Euroopas, Vahemere piirkonnas ja Kesk-Aasias. Kõrgharidusasutustel on eriline tähtsus sotsiaalses ja majanduslikus üleminekuprotsessis partnerriikides. Kõrgkoolidesse on koondunud ekspertteadmised ning nad on inimressursside arengukeskusteks. Neis saavad hariduse nii ELi kui ka partnerriikide uue põlvkonna juhid. Lisaks aitavad Tempuse abil toetatavad vahetusprogrammid kaasa vastastikuse mõistmise parandamisele ELi ja partnerriikide vahel.

Alates käivitamisest 1990. aastal on programm Tempus edukalt kaasa aidanud kõrghariduse reformimisele ja kaasajastamisele partnerriikides. Kõrgkoolidel on täita tähtis osa edukal üleminekul teadmispõhisele majandusele ja ühiskonnale. Neil on keskne roll majanduskasvu ja konkurentsivõime arengus ning nii ELi liikmesriikide kui ka partnerriikide reformikavades. Kõrghariduse kaasajastamine on Lissaboni strateegia edukuse põhitingimus. Euroopa Liit käivitas Lissaboni strateegia 2000. aasta märtsis ning selle eesmärk on majandus- ja sotsiaalstruktuuride ümberkujundamine ELis. Programmi Tempus abil on aidatud partnerriikidel uuendada oma kõrgharidussüsteeme kooskõlas Bologna protsessi põhimõtetega, mille hulka kuuluvad muu hulgas uus kõrgharidusastmete süsteem, kvaliteedi tagamine ning kraadide ja õppeperioodide tunnustamine. Bologna protsess, mida Euroopa Komisjon aktiivselt toetab, on ühtne võrdlusalus nii ELi liikmesriikidele kui ka partnerriikidele.

2006. aastal rahastati Tempust kolme piirkondliku väliskoostööprogrammi kaudu: CARDS (Lääne-Balkan), MEDA (Vahemere ida- ja lõunakalda riigid) ja Tacis (Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia). Tempuse eelarve 2006. aastal oli 53,45 miljonit eurot, mis jagunes kolme piirkonna vahel järgmiselt: Tacis – 18,25 miljonit eurot, CARDS – 17,2 miljonit eurot, MEDA – 18 miljonit eurot.

Programmi Tempus üksikasjalik kirjeldus on veebisaidil

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/tempus/index_en.html

Käesolev aastaaruanne esitatakse kooskõlas programmi Tempus loomist käsitleva nõukogu otsuse artikliga 11 (ELT L 120, 8.5.1999).

2. TEMPUSE RAKENDAMINE 2006. AASTAL: PEAMISED TEGEVUSSUUNAD

2006. aastal lähtus programmi rakendamine järgmistest prioriteetidest:

- (1) tõhustada projektide tulemuste levitamist ja kasutamist;
- (2) tugevdada kohapealset järelevalvet;

- (3) suurendada Tempuse riiklike büroode rolli.

3. PROJEKTIDE TULEMUSTE LEVITAMISE JA KASUTAMISE TÕHUSTAMINE

Hariduse ja koolituse peadirektoraat käivitas 2006. aastal rea algatusi, et paremini tutvustada programmi Tempus partnerriikides. Alustati lihtsate vahenditega, nagu tuntuse suurendamise suunised, anti välja DVD „Tempus in action”, uus brošüür ja uued teabematerjalid, seejärel korraldati teemaüritusi, nagu ülikoolide ja ettevõtete vahelise koostöö konverents Ammanis, ning viidi läbi uurimus, mis käsitles võimalust tugevdada töö ja hariduselu seoseid Tempuse abil. 2006. aasta aprillis toimunud konverents, mille võõrustajaks oli Jordaania kõrgharidus- ja teadusministeerium, ning eespool nimetatud uurimus tõstsid kõrgkoolide, ettevõtete ja haridusametnike teadlikkust kõrgkoolide ja ettevõtete vahelise koostöö edendamise vajalikkusest ning kõnealuse koostöö olulisest rollist kõrgkoolilõpetajate tööhõive suurendamises ning võimaluste avardamises nii kõrgkoolide kui ka ettevõtete jaoks. Näiteid Tempuse projektides kasutatud uuenduslikest meetmetest esitati nii konverentsil kui ka uurimuses.

2006. aasta novembris korraldati Tempuse riiklike büroode koordinaatoritele koolitus projektitulemustest teavitamise ning tulemuste levitamise ja kasutamise kohta. Toetuse saajate aastakogunemise ajal 2006. aasta jaanuaris korraldati programmi tutvustamise ja teabe levitamise teemal eraldi seminar.

Hariduse ja kultuuri peadirektoraat algatas mitmed piirkondlikud uurimused tõstmaks esile mõju, mida Tempus on käivitamisest alates avaldanud kõrgkoolidele, osalejatele ja haridussüsteemidele partnerriikides. Uurimustes kasutati intervjuusid ning viidi läbi laiaulatuslik internetipõhine küsitlus, mis suunati otsestele Tempus-programmis osalejatele või sellest teadlikele inimestele partnerriikides. Kokku saadeti välja 940 küsimustikku. Uurimused viisid läbi väliseksperdid (nii ELi kui ka partnerriikidest), kes külastasid maist juulini kõiki partnerriike ning küsitlesid nii individuaalselt kui rühmakaupa kõrgkoolide juhte ja personali, õpetajaid, üliõpilasi ja töötajaid, valitsusväliste organisatsioonide esindajaid ning piirkondliku ja riikliku tasandi haridusametnikke.

Enamik mõju-uuringu käigus küsitletud inimestest nägi Tempus-programmi kui võimalust, mis avab ukse Euroopa akadeemilisse maailma ning on suuresti kaasa aidanud koostöö rajamisele Euroopa ülikoolidega. Tänu sellele, et Tempus-programm hõlmab tõepoolest kogu Euroopat, on see andnud võimaluse teha koostööd rohkem kui ühe ELi liikmesriigiga ning aidanud tugevdada piirkondlikku koostööd. Tempus on ainuke programm, mis tegeleb kõrghariduse kõigi aspektidega, samas kui teised toetuse andjad keskenduvad tavaliselt vaid süsteemi ühele osale. Tempust hinnatakse selle järjepidevuse pärast ning ka seetõttu, et selle abil on loodud n.ö kriitiline mass, kelle kaudu on olnud võimalik tegutsemisviise ja suhtumist positiivselt mõjutada. Enamike partnerriikide haridusasutused on neid positiivseid muutusi tunnustanud. Mõju-uuringute tulemused võetakse aluseks Tempuse tulevikku käsitlevale arutelule.

Tempuse riiklikel kontaktpunktidel ELi liikmesriikides on programmi rakendamisel jätkuvalt oluline osa – nad koordineerivad Euroopa Liidu kõrgkoolide osalemist, jagades neile teavet ja abi partnerite otsimisel. Tempuse teabepäevi korraldati 2006. aastal enamikes partnerriikides ja mitmes ELi liikmesriigis.

4. KOHAPEALSE JÄRELEVALVE TUGEVDAMINE

2004. aastal võttis hariduse ja kultuuri peadirektoraat vastu Tempus-programmi kohapealse järelevalve üldstrateegia, mis koosneb kahest teineteist täiendavast meetmete rühmast:

- kohapealne järelevalve, mille viib läbi Euroopa Koolitusfond koos hariduse ja kultuuri peadirektoraadi vastavate ametnikega ning mis hõlmab ligikaudu 10 % käimasolevatest projektidest (30 projekti aastas). Selle teine etapp viidi läbi 2005. aasta sügisel ja 2006. aasta kevadel.
- kohapealne järelevalve, mida teostavad Tempuse riiklikud bürood ning mida kohaldatakse põhimõtteliselt kõigi projektide suhtes konkreetses riigis (Euroopa ühisprojektid ning struktuuri- ja täiendmeetmed). Kõnealune järelevalve käivitati 2006. aasta alguses pärast Tempuse riiklike büroode töötajatele korraldatud koolitust.

2005. ja 2006. aastal tutvusid hariduse ja kultuuri peadirektoraadi ning Euroopa Koolitusfondi ametnikud kokku 44 projektiga kõikides piirkondades. Tempuse riiklikud bürood tutvusid 80 projektiga.

Vaatamata mõnedele kitsaskohtadele on uurimisvaldkondade üldised tulemused positiivsed. Paljud projektid toetuvad kindlale alusele ning nende tulemused on head. Vajaduste analüüs on üldiselt selgelt määratletud ning projektid on tavaliselt kooskõlas teaduskonna või kõrgkooli strateegiaga, mis on välja töötatud vastavalt riiklikele prioriteetidele. Projektide tugevaks küljeks on veel konsortsiumi liikmete aktiivne osalemine, liikuvuskavad, institutsioonide tugi ning tulemuste tunnustamine. Siiski on ka vähem edukaid projekte ja üldiselt nõrgemaid valdkondi. Näitena nõrkadest külgedest võib märkida laiemate sihtrühmade või lõppkasutajate piiratud osalemist, mis nõrgendab projekti mõju ja järjepidevust, muutuvate vajaduste ja eelduste sisemise järelevalve puudumist ning personali oskuste puudulikkust arendamist. Nendele probleemidele on hakatud üha enam tähelepanu pöörama. Kõik projektid, mille puhul on järelevalvet teostatud, saavad tutvumiskäigu järel tagasisidet, sealhulgas soovitusi parandusmeetmete ja täiustamist vajavate valdkondade kohta.

Tempuse riiklike büroode teostatava järelevalve käivitamine on positiivne areng, mis annab uue võimaluse järelevalvesüsteemi täiustamiseks, kuid samas esitab ka väljakutse seoses tegevuse ühtlustamise ja üldise koordineerimisega. Väga oluline on tagada erinevate osalejate (projektitoetuste saajate, ametnike, hariduse ja kultuuri peadirektoraadi, Euroopa Koolitusfondi ning kohapealset järelevalvet teostavate Tempuse riiklike büroode) panuse sidus ja järjekindel suunamine ühtsesse süsteemi. Selline süsteem kavandati 2006. aastal ning sinna kuuluvad näidiskriteeriumid projektide tulemuste hindamiseks, projektide hindamist hõlbustav tarkvara ning suunised Tempuse riiklike büroode kontrollkäikude järgseks tegevuseks.

Programmi rakendussüsteemis on oluline koht ka nn ennetaval järelevalvel. Seda silmas pidades korraldati 2006. aasta jaanuaris Brüsselis toetuse saajate kogunemine, kus keskenduti projekti haldamise küsimustele.

5. TEMPUSE RIIKLIKE BÜROODE ROLLI TUGEVDAMINE

2006. aastal jätkus töö Tempuse riiklike büroode rolli tugevdamiseks. Käivitati mitmeid olulisi algatusi, sh tõhustati nende osalemist kohapealses järelevalves. Pärast seda, kui oli välja töötatud strateegia Tempuse riiklike büroode osalemiseks kohapealses järelevalves ning korraldatud

vastav koolitus 2005. aasta oktoobris, alustasid kõik Tempuse riiklikud bürood Tempusprojektide järelevalvet oma riigis. Esimese järelevalvekampaania käigus tutvusid Tempuse riiklikud bürood ligikaudu 80 projektiga. Pärast esialgset koolitust vaadati büroode järelevalvetegevus läbi ning 2006. aasta novembris korraldati aruandlust käsitlev praktiline koolitus.

Tugevdati Tempuse riiklike büroode rolli projektide valikul. Neile anti ametlik õigus hinnata üksikisiku liikuvustoetusi.

Partnerriikide Tempuse büroode ja ELi liikmesriikide riiklike kontaktpunktide töötajatele korraldati Brüsselis mais ja novembris kaks kogunemist, kus keskenduti teavitamisele, programmi tuntusele, projektide valikule ja järelevalvele.

Kõikides partnerriikides, kus 2006. aastal avaldati pakkumiskutse, viidi koos Euroopa koolitusfondiga läbi Tempuse teabekampaania.

Jordaania, Venemaa, Kasahstani ja Kõrgõzstaniga sõlmiti uued toetuslepingud ajavahemikuks juuli 2006 – juuni 2007. Ajutiselt suleti Tadžikistani Tempuse riiklik büroo.

6. PROGRAMMIJUHTIMINE

2006. aastal jõudis lõpule viis valikumenetlust. Siia hulka kuuluvad Euroopa ühisprojektid (tähtaeg 15. detsember 2005), struktuuri- ja täiendmeetmed (tähtajad 15. oktoober 2005 ja 15. veebruar 2006) ja üksikisiku liikuvustoetused (tähtajad 15. veebruar ja 15. oktoober 2006). Igas valikuvoorus on taotluste arv jätkuvalt suur, mis näitab, et programm pakub akadeemilistele ringkondadele jätkuvalt huvi. Struktuuri- ja täiendmeetmete alal taotluste arv tõuseb ning projektid keskenduvad rohkem horisontaalsetele küsimustele, mis on partnerriikides olulised kõrghariduse reformi ja ajakohastamise seisukohast. 2006. aastal lõpule jõudnud valikumenetluste üksikasjalikud tulemused on kättesaadavad programmi veebisaidil.

- 2006. aastal valitud Euroopa ühisprojektid (JEP – *Joint European Projects*): 103 projekti kogusummas 43,1 miljonit eurot. Euroopa ühisprojektides osalevad ELi liikmesriikide ja 26 partnerriigi kõrgkoolid.
- 2006. aastal valitud struktuuri- ja täiendmeetmed (SCM – *Structural and Complementary Measures*): 95 projekti kogusummas 11,7 miljonit eurot. Struktuuri- ja täiendmeetmete abil toetatakse kõrgharidussüsteeme ning need keskenduvad strateegilistele küsimustele.
- 2006. aastal valitud üksikisiku liikuvuse toetused (IMG – *Individual Mobility Grants*): 156 projekti kogusummas 0,66 miljonit eurot. Üksikisiku liikuvustoetused võimaldavad kõrgkoolide akadeemilisel ja halduspersonalil veeta teatav aeg välismaal.

Valitud Euroopa ühisprojektid kuuluvad õppekava arendamise (70%), ülikooli juhtimise (15%) ja institutsioonide arendamise (15%) valdkonda. Õppekava arendamise projektid hõlmavad mitut erinevat valdkonda, näiteks rakendusteadused, tehnoloogia, ärijuhtimine ja sotsiaalteadused. Institutsioonide arendamise ja ülikooli juhtimise projektid toetavad reforme, mis on seotud kvaliteedi tagamise, õpetamise kvaliteedi ja ülikoolide finantsjuhtimisega partnerriikides. Enamikus riikides on valitud struktuuri- ja täiendmeetmed selgelt seotud Bologna protsessi tegevussuundadega. Selle programmi raames valitud projektid tegelevad põhiliselt selliste probleemsete valdkondadega, nagu kvaliteedi tagamise süsteemide loomine ja ainepunktide

ülekanndmise mehhanismide rakendamine. Projektid keskenduvad ka ülikoolide tegevuse ja teenuste ajakohastamisele, kaasa arvatud koolitusprogrammide kaasajastamisele, info- ja sidetehnoloogiate kasutamisele ning välissuhete tugevdamisele. Valitud üksikisiku liikuvustoetused hõlmavad peamiselt ümberõppe ja õppe perioode (79%), Euroopa ühisprojektide ettevalmistavaid meetmeid (13%) ning osalemist konverentsidel ja seminaridel (8%). Üldiselt võib täheldada, et esitatud projektid on järjest rohkem kooskõlas partnerriikide prioriteetidega. Peaaegu kõik valitud projektid lähtuvad riiklikest prioriteetidest.

Üldiselt täideti Tempusega seotud kohustused ja tehti maksed 2006. aastal kavakohaselt. Teatavaid toetuslepinguid ei olnud võimalik ajakava kohaselt ellu viia, sest finantsotsused võeti vastu liiga hilja või tekkis partnerriikides viivitus rahastamislepingute allakirjutamisel.

Muud rahalised kohustused 2006. aastal:

- Tempuse riiklike büroode toetused: 5 - kokku 0,31 miljonit eurot.
- Toetus Euroopa Koolitusfondi Tempuse osakonnale, mis annab tehnilist abi hariduse ja kultuuri peadirektoraadile: 0,87 miljonit eurot.
- Konverentsid ja seminarid: 0,63 miljonit eurot.

Tempusega seotud vaidlusküsimuste lahendamine kulges 2006. aastal edukalt. Senini on hariduse ja kultuuri peadirektoraadi seisukohast leidnud lahenduse 164 vaidlusalust küsimust (mis vastab 69 %le kõikidest juhtumitest). Siia kuulub 81 juhtu, mille puhul vaidlusalused summad tühistati kooskõlas finantsmäärusega, 61 juhul on toetuse saajad nõutud summad otse komisjonile tagasi maksnud ning 22 juhul on toetuse saajale saadetud võlgateatis. 2006. aastal saadi kas otseste tagasimaksete või tasaarveldusmenetluse teel tagasi kokku 1,1 miljonit eurot.

7. KOKKUVÕTE

Programmi Tempus rakendamine juhendus 2006. aastal mitmetest strateegilistest eesmärkidest, mis kõik suudeti rahuldavalt täita. Jätkuv dialoog riiklike ametiasutustega ja nende aktiivne osalemine prioriteetide määratlemisel ja projektide valimisel tagab, et rahastatud meetmed vastavad riigi vajadustele ja on kooskõlas riikliku reformikavaga. See tagab valitsuste kaasatuse ning tugevdab programmi mõju. Partnerriikide Tempuse büroosid on jätkuvalt tugevdatud ning neil on oluline osa suhetes riiklike ametiasutuste ja muude sidusrühmadega. Tagasiside riiklikelt ametiasutustelt ja kohapealse järelevalve tulemused on tõestanud, et Tempus on jätkuvalt väga asjakohane programm, mis aitab partnerriikidel reformida ja uuendada oma kõrgharidussüsteeme.

TEMPUS 2006 FINANTSÜLEVAADE

Tempus 2006 – regioonidele eraldatud summad eurodes			
	CARDS	Tacis	MEDA
JEP:	13 043 103	16 959 989	3 164 222
IMG:	71 300	114 760	114 940
SCM:	2 848 398	5 919 744	1 140 609
NTO:	0	262 093	49 898
ETF:	255 000	328 000	287 000
muud	190 500	273 977	171 611
Kokku	16 408 301	23 858 563	4 928 280

Tempus 2006 – Regioonides valitud projektid / eraldatud summad eurodes		
	CARDS	Valitud projektidele eraldatud summad
JEP (tähtaeg 15. detsember 2005)	32	13 043 103
SCM (tähtaeg 15. oktoober 2005)	5	650 001
SCM (tähtaeg 15. veebruar 2006)	18	2 198 397
IMG (tähtaeg 15. veebruar 2006)	16	71 300
IMG (tähtaeg 15. oktoober 2006)	22	106 320
Kokku	93	16 069 121

Tempus 2006 – Regioonides valitud projektid / eraldatud summad eurodes		
	Tacis	Valitud projektidele eraldatud summad
JEP (tähtaeg 15. detsember 2005)	42	17 256 709
SCM (tähtaeg 15. oktoober 2005)	24	3 112 606
SCM (tähtaeg 15. veebruar 2006)	34	3 927 775
IMG (tähtaeg 15. veebruar 2006)	35	128 250
IMG (tähtaeg 15. oktoober 2006)	32	138 810
Kokku	167	24 564 150

Tempus 2006 – Regioonides valitud projektid / eraldatud summad eurodes		
	MEDA	Valitud projektidele eraldatud summad
JEP (tähtaeg 15. detsember 2005)	29	12 831 132
SCM (tähtaeg 15. oktoober 2005)	8	990 609
SCM (tähtaeg 15. veebruar 2006)	6	829 906
IMG (tähtaeg 15. veebruar 2006)	30	114 940
IMG (tähtaeg 15. oktoober 2006)	21	99 640
Kokku	94	14 866 227

- JEP: Euroopa ühisprojektid; SCM: Struktuuri- ja täiendmeetmed; IMG: üksikisiku liikuvustoetused; NTO: Tempuse riiklikud bürood; ETF: Euroopa Koolitusfond.